

בעיני שמחה וגדולה דכתיב לך נחתים למשחה כדרך שהמלכים חובלים ולדבריו הכי פירוש: וכי האי גוונא מי חיילא עלי' אנינות ואפילו הוי כולי עממא אכלי לא הוב שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מותר לאכול. ותימא דלא אשכחן האי דרשא על כי האי גוונא חלא על אין נאכלין חלא ללי וצחרדל, ועוד חלא מעשה עבדה ספינתו בים הכי נמי וכו', וגרסה דכוי פירוש וכי האי גוונא מי חיילא עלי' אנינות ואפילו הוב שייך למיגזר ציוה"כ שמא יאכל ואש"ג דכ"ע לא אכלי הכא לא שייך למיגזר דלאו אונן הוא, ומשני אימרודי מי לא מיטריד לפי שלא גירשה חלא על חנאי ולצורך שעה ומלעזר הוא על כך הלכך אי הוב שייך למיגזר הוב פריך שפיר דאית לן הכא למיגזר פן יאכל כשעוסק בעבודה והוא אסור משום יוה"כ עכ"ל התו"י. והנה לא פירש בדבריו מה שהוקשה לו. אמנם דברי התו"י תמוהים מאוד לכאורה, דהא עיקר החילוק בין פירוש רש"י לפירוש התו"י הוא דלדעת רש"י כוונת הגמרא היא לענין איסור אכילת קדשים משום אנינות וטעמה של דבר ולדעת התו"י כוונתה היא לענין איסור אכילת משום הכוס של יוה"כ, והיכן הוא היסוד לחילוק זה שהסיפו התו"י בלשונם בכוונת המקשה לו, "וכי האי גוונא מי חיילא עלי' אנינות" דלדעת התו"י הכי פירוש, דאפילו הוב שייך למיגזר ציוה"כ שמא יאכל ואש"ג דכ"ע לא אכלי הכא לא שייך למיגזר דלאו אונן הוא, ולדעת רש"י הכי פירוש, דאפילו הוי כ"ע אכלי לא הוב שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מותר לאכול. וגם גוף דברי התו"י, דלדעת רש"י הכי פירוש דאפילו כ"ע אכלי ל"ש למיגזר שמא יאכל דודאי מותר לאכול" נפלאים מאוד וצלחי מוצגים כלל שצא לשלול תירוץ של רבא ולסתור דברי תשובתו לרבא דאדא, כיון דיוה"כ הוא דכולי עממא לא קא אכלי הוא נמי לא אחי למיכלי" (דכלאו הכי נמי לא קשיא כלל קושית רבא דאדא כיון דמיגרשא), ואיך אפשר לליר זה ולומר בהיפוך מדברי רבא ד"אפילו הוי כ"ע אכלי לא שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מותר לאכול" כלשון התו"י, הא פשיטא דציוה"כ כ"ע לא אכלי וגם הוא איך הוא מותר לאכול ציוה"כ.

ועלה בדעיוני ליישב זה עפ"י הגמרא מו"ק דף ט' ע"א שצמנ חנוכה ציוה"כ צימי שלמה לא התענו ישראל ציוה"כ וילפו לה מקרא דתענית יוה"כ נדחה מפני שמחת חנוכה המקדש דאין שמחה בלא אכילה ושתיה. וטוב לומר שזו כוונת התו"י להסביר את קושית הגמרא דלמה נריך רבא לתרץ קושיתו של רבא דאדא כיון דיוה"כ הוא דכ"ע לא אכלי הוא נמי לא אחי למיכל ולפיכך לא גזרינן שמא יאכל באנינות, ואמאי לא משני רבא תירוצא דעדיף עפי דצכהאי גוונא ליכא אנינות כלל כיון שגירש את אשתו קודם שמחה, ולפי שהוקשה לבעלי התו"י ע"ז אף דאיסור אנינות ליכא כיון שגירשה אכל הכי נשאר איסור הכוס של יוה"כ אכתי שייך למיגזר שמא יאכל, לכן שכלו התו"י את ידיהם לומר דלדעת רש"י כוונת המקשה בגמרא דאם נתרץ דצכהאי גוונא ליכא אנינות דהא מיגרשא זה תירוצו מרובה וכולל יותר מן תירוץ של רבא דכ"ע לא אכלי ציוה"כ, דלחירון זה, "אפילו הוי כ"ע אכלי" בגון צמנ חנוכה המקדש שנדחה איסור יוה"כ, לא הוי שייך למיגזר שמא יאכל דודאי מותר לאכול" כיון שאין כאן לא איסור אנינות ולא איסור יוה"כ.

אולם דוחק גדול הוא לפרש כן, לפי שדחיית איסור אכילת יוה"כ בצופן זה הי' רק מקרה פ"א צמנ חנוכה המקדש. לכן נלעג"ד לפרש דברי התו"י בצופן אחר. הנה בשו"ת נמה זקק להגה"ק מליצאוויטש ז"ל חא"מ סי' ל"ו הקשה לפמ"ש בשו"ת הרשב"א סי' תרי"ד בהרמב"ם פ"א מהי שצעות ה"ו ס"ל דמן התורה מחויבים בשבת לאכול כזית פת כמו צליל ראשון דפסח, א"כ לריש לקיש דס"ל ח"י שיעור מותר מן התורה א"כ כשהל יוה"כ צצת יהיו מחויבים לאכול כזית פת ציוה"כ דהא שיעור אכילת יוה"כ הוא צצכותת שהוא גדול מזכית, יע"ש שהאריך בזה וכתב: ועוד נראה אפילו הי' ציו"כ רק ל"ת גרידא דלא שייך כלל לומר שמלות אכילת שבת ידחה בפחות מכשיעור דכיון דצכהאי אמרה תענו את נפשותיכם ציוה"כ והיינו אף כשהל להיות בשבת א"כ ציעלה התורה מלות אכילת שבת כשהל צו יוה"כ וכו', וא"כ אין כאן שום מלוא שדחה אף

דעבודה זרה ואם כן מחויב למסור נפשו על לאו זה וייהרג ואל יעבור כמו בכל אצירת דעבודה זרה, כמו שכתב הר"ן פ' כל שעה ופ' אין מעמידין וגמוקי יוסף, סוף פרק בן סורר, וכן הלכה פסוקה ציורה דעה, סי' קנז, סעיף ה' בדברי הרמ"א שם. וכן מלאחי גם צמנחת חינוך, סי' לע, דכלאו זה דעשית לורתאדם ייהרג ואל יעבור דהוי אצירת דעבודה זרה.

ובאמת יש לנו הוכחה גדולה לדין זה (שמחויב למסור נפשו על עניין לורת אדם) ומעשה רב.

הנה יוסף בן מתתיהו מוסר לנו בספרו, "קדמוניות היהודים", ספר ית, פרק ג, סעיף א, ובספרו, "מלחמות היהודים" ספר ב, פרק ג, סעיף ג-ג סיפור זה: "אחרי אשר היה גראטוס נציב בארץ ישראל שנים עשר שנה, שב לרומי ויצא תחתיו פונטיוס פילאטוס, איש קשה ורב משטמה וישעום מאוד את בני ישראל ואת עבודת אלהיהם וישם את כל לבו להרעימם ולעשות את הרע צענייהם, צכנ אשר חמלא ידו, ויחי צהסינו את חילו מעיר קיסריא להשכינ אותם לימי החורף צירושלים, ויאו אותם להביא שמה את דגלי המלחמה אשר דמות פני הקיסר עיזריוס ערוכה עליהם, למען הכעס לב בני ישראל, אשר על פי המנהג, אשר תורה להם תורתם לא תיראה להם כל הצניות אדם צכל בצולם. ויחי כראות צניי את הדבר הזה, וינהרו המוניס המוניס עירה קיסריא, ויפגעו צפילטוס להשיב את הדגלים למקומם, ולהציב צירושלים דגלי מלחמה אשר אין עליהם תמונה כל, כאשר עשו כל הנציבים אשר היו לפניו, לצלתי הכאות את לב העם הדבק בתורתו, ולא אזה פילטוס לשמוע אליהם. ויחי כאשר לא הרפו ממנו שבעת ימים זוכ הנציב את גדודיו לחגור כלי מלחמתם ולהתחפש צמארב על יד מסלת הרצים, והוא ילא ויתן אות לאנשי צלאו ויכתירו אותם פתאום מסצבי, ויתן קולו ויקרא: "אם לא תשובו הביאתם והמתו אתכם כרגע". עוד דברו צפיו וכל בני ישראל חשפו את זאריהם לעצת, ויפלו יחדיו ארצה ויקראו קול אחד: "מות נמותה כולנו ואת תורת אלקינו לא נעבור". קריאה זאת עוללה לנפש הערץ עלילה רבה, ויאו לאנשי להשיב את הדגלים צירושלים ואת העם שלה לשלום לדרכס" (אף"על"פי שהיהודים לא עשו צעמם את האורה חלא הרומיים - מסרו את נפשם על איסור, שאסור לקיים ולהשקות האורה, שגם זה הוא אצירת דעבודה זרה וצפרט בארץ-ישראל, שמלוח וחיוצ לרדוף אחר עבודה זרה עד שנאצד אותה מכל ארצו. כמו שכתב הרמב"ם צתחילת פרק ז מהלכות עבודה זרה. ואם כן הוא דיון צירית-אדם, שהוא צכלל אצירת דעבודה זרה, מה שאינו כן צחון לארץ, שאינו חייב לרדוף אחריה לאצדה. ועי' חוב' פסחים נג, ב; כתובות לג, ב ועבודה זרה ג, א ושם האגדרטה של נצוכדנצר היכה צצכל. ואגדרטה דנהרדעה צראש השנה, כד, ב (ופירש רש"י ללס דמות המלך) ובעבודה זרה מג, ב, שכתב על זה צשו"ת מצ"ע, א, סי' ג, צשם הערוך, שאנוסים היו צדבר, שגזר המלך והעמידוה על כרתן של ישראל וכשצעלה המלכות סילקה. עיין שם. זה הי' גם כן צצכל). ועי' צעקידת ילחק, שער ב, שכתב כי חטא אחד קטן של הציבור צהסכמת המנהיגים חמור הרבה יותר מחטאים רבים וגדולים של יחידים.

חובה גדולה מוטלת, איפוא, על הרבנות הראשית, על נציגי היהדות הדתית צממשלה וצכנסת, על הנהלת העירייה צירושלים, על הנהלת הצהרה קדישא ועל הרבנות הצבאית למנוע צילוע חכנית זאת הפוגעת צעקרוני היהדות הנאמנה ומחללת את קדושת האומה, קדושת הארץ וכבוד המתיס מאחינו בני ישראל הקדושים. וחי השוכן צליון ישלה עזרו מקודש להשליט את חוקי התורה צארצנו וישים צכל כולנו את אהבתו ויראתו ויחיש גאולתנו השלימה צמהרה צימינו.

משלם ראשה

סימן טו

נשאלתי מחכם אחד לצאר לו דברי תוספות ישנים ציומא דף י"ד ע"א ד"ה אטרודי מי לא מיטריד, וז"ל, "פירש צקונערס קדשים

חזי שיעור לר"ל מאחר שבשבת דיו"כ בעל מ"ע זו וכמ"ע הוא להיפך לעשות נפש, ולא שייך לומר שמ"ע ידחה ל"ת אלא כגון מילה בלילה וכן סדין בלילות שהמ"ע בחקפה רק שיש ל"ת כנגד, אבל לא שייך לומר שהל"ת שכנגד ביעולה לגמרי המ"ע דהא אינו מבואר בפירוש בתורה שיש לרעה א"ל לומר, וכן בסדין בלילות לא ביארה התורה שבסדין לא יעילו לילות ע"כ המ"ע והל"ת הם שני ענינים ושייך לומר שהמ"ע שהיא בחקפה חבטל הל"ת, משא"כ הכא ביה"כ שחל להיות בשבת בא הליווי בפירוש להחמרות, וא"כ ביעולה התורה לגמרי המ"ע דאכילה שבת כשחל בו יו"כ שבהי המלוא להחמרות הוא הפך העונג מאכילה ושחיה, לכן ליכא שום מלוא גם באכילה כזית לבד אף שאין איסור בו מן התורה לר"ל עכ"ד. ואחרי אלק מחילות מכתת"ה מה ששנה ושיגש כמה פעמים דבא הליווי בפירוש בתורה להחמרות ביו"כ אף כשחל בשבת אני בעניי נעלם ממני המקור לה, ואולי כוונתו לדברי רבינו דוד אבודרהם שכתב בספרו בהלכות חטיות שפסרה בשבת הוא משונה משאר חטיות שאם ה"י חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו בעלם היום הזה כמו ביו"כ, והבית יוסף או"ח סי' תק"ג הביאו וכתב עליו, "ולא ידעתי מנין לו זה". ובאמת בגמ' יומא דף פ"א מסיק בעלם היום הזה דגבי יו"כ לדרשה אחרת. וגוף הסברה של ה"ל דלא דמי למילה בלילה וסדין בלילות שהמ"ע ול"ת הם שני ענינים אבל ביו"כ שחל בשבת ביעולה התורה לגמרי המ"ע דאכילה שבת כיון ששני הליוויים הם בענין אחד ושני הפכים, הנה כעין זה ממש כתב הל"ת לפסחים דף מ"ט והשיג זה על הגאון בעל אבן העזר לאו"ח סי' תמ"ד שכתב דכולך לשחוט את פסחו וזכר שיש לו חמץ בביתו אפילו אם הוא אחר זמן איסורו דלא מצי לבעול לא יחזור, והל"ת חולק עליו דאין ישחוט הפסח וכתב לא תשחט על חמץ דס' זכאי ולא שייך כאן עשה דוחה ל"ת דעשה דפסח ידחה ללאו דלא תשחט, דלא אמרינן כן בדבר שכלאו הזה בעלמא דמלוא שהתורה אמרה דבעשה דשחוט פסח לא יכ"י על חמץ, ואף דאכילא לאוקמי קרא צ"ש לו פנאי לבצר חמץ תחלה, מ"מ לא שייך בדבר זה עלמא לומר דעשה דוחה ל"ת שאין זה דומה לשאר מקומות שלא נאמר הל"ת על דבר זה רק שאירע דמזדמנים יחד העשה ול"ת עכ"ד הל"ת. אולם הגאון רעק"א בחדושו למשניות פסחים פ"ג מ"ז מקיים את דבריו של אבן העזר דאף דכלאו הוא באותו דבר עלמא היינו באפשר לקיים שניהם דוקא עובר בלאו אבל כשא"ל לקיים שניהם אמרינן גם כזה עשה דוחה ל"ת, וכ"כ הטורי אבן צהנגיה דף ד' ד"ה אינעריך קרא למעוטי ספיקא לענין עומעוס דעשה דראייה דוחה ל"ת דלא יראו פני ריקס אף דכלאו הוא באותו דבר עלמא כיון שאי אפשר לקיים שניהם שאינו מצוי קרבן מספק.

וה"פ האמור כחצתי בחידושי לייש צפסחים דף ס"ג ע"ב אמר ר"פ הלכך כהן המקטיר את החלב עובר בלאו והאיל וישנו בכלל הלגת אימורין, ופירש"י המקטיר את החלב של פסח על החמץ שיש לו בשעת הקטרה אי לא ה"י לאחד מבני חבורה חמץ בשעת שחיטה ויש לו לכהן המקטיר בשעת הקטרה עובר הוא עכ"ל, וקשה למה פירש רש"י שיש לו לכהן המקטיר חמץ הא אפילו יש חמץ לאחד מבני חבורה בשעת הקטרה נמי עובר בלאו כמבואר בגמרא שם. ונראה דצפסחים דף נ"ט ע"ב רמי ל"י רב ספרא לרצח כתיב לא ילין לבוקר זבח חג הפסח, לבוקר הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין והכתיב עולה שבת בשבתו ולא עולה חול בשבת ולא עולה חול ביו"ט. ח"ל וכו' הכא צ"ד שחל להיות בשבת עסקין דחלבי שבת קרבין ביו"ט וכו', ח"ל שצקי לקרא דהוא דחיק ומוקיס אנפשי, וע"י מל"מ פ"א מהי ק"פ ה"ז שהוכיח בראיות ברורות דהגירסא הנכונה היא גירסת הסמ"ג: כתיב לא ילין חלב חגי עד בוקר משום דהך קרא בהלגת אימורין הוא דכתיב, וכיון דמהך קרא ילפינן בדף ס"ג דכהן המקטיר את החלב עובר בלאו והאיל וישנו בכלל הלגת אימורין ופירש"י האיל וישנו בהלגת אימורין דכתיב זהו נמי לא ילין חלב חגי, והך קרא הא אמרינן דמיויר צ"ד שחל בשבת בדף נ"ט לפי גירסת הסמ"ג והמל"מ, והרי בשבת אי אפשר לבצר החמץ דאפילו

ביו"ט אסור כמ"ס ברא"ה סי' תמ"ו וכ"ס בשבת, אך אכתי אפשר לקיים שניהם שאם יש לו לכהן המקטיר חמץ יקטיר כהן אחר שאין לו חמץ, ואם הקטיר הכהן שיש לו חמץ עובר בלאו, וזה טעמו של רש"י שפירש שיש חמץ לכהן המקטיר, אבל אם היה חמץ לאחד מבני חבורה וכיון דמיויר צ"ד שחל בשבת אי אפשר לבצר החמץ ואין שום חקקה רק שלא להקטיר את האימורין כלל וצבאלי גוונא הרי אמרינן דאחי עשה דפסח ודחי ל"ת דלא תשחט על חמץ צמקום שא"ל לקיים שניהם כדעת אבן העזר ורעק"א ה"ל, וממילא אין לכהן המקטיר עובר בלאו, וא"ש פירש"י ה"ל. ובש"ך חו"מ סי' ר"ה כתב דהיכא דאפשר לעשות הדבר בזהיר לא אמרינן אי עבד לא מהני, והקשה הנחמ"מ שם עליו מדברי החו"מ תמורה דף ד' ע"ב ד"ה רצח צמקום משחט פסח על החמץ אף דשם אפשר לעשות בזהיר, ולפי ה"ל י"ל דהא משכחת לה צבאלי גוונא דא"ל לעשות בזהיר גם בשחט פסח על החמץ. ואכמ"ל.

ומעתה אחר שראינו שלשת הרושים בעל אבן העזר ובעל טורי אבן העזר ורעק"א מתנגדים לסברת הגאון בעל ל"ל, ובפרט כיון דאפשר לקיים שניהם לר"ל דס"ל ח"ש מותר מה"ת דשיעור אכילה יו"כ הוא צבאליהם ואכילה שבת היא צבאליהם, א"כ הדרה קושית ה"ל לדוכתא. ועוד חירץ שם ה"ל דהא מלוא חטיות יו"כ היא עשה ול"ת, וכמ"ס הרמב"ם פ"א מהי שחיטת עשור ה"ד, ואין עשה דוחה עשה ול"ת אף דהרצקן לבד שבעש ול"ת, וכהא דאמרינן במ"ס ר"ה דף ל"ב ע"ב דשופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום מ"ע שופר עשה ויו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, וברמב"ם פ"א מהי שופר ה"ד שופר של ר"ה אין מחללין עליו יו"ט אפילו בדבר שהוא משום שבות וכו', מפני שחוקיעת שופר מ"ע ויו"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, ולכן מלוא אכילה פת בשבת אף שהיא מן התורה לדעת הרמב"ם אין יכולה לדחות איסור דרצקן של חזי שיעור אף לר"ל כיון דשיעור שלם יש עשה ול"ת. ויש לדון זה לענין מלשוננו של הר"ן במ"ס ר"ה שם שכתב וחכמים עשו חזוק לדבריהם, "הכא" כאל תורה דכיון דלא דחי מלאכה דאורייתא אף שבות דדבריהם לא ידחה עכ"ל הר"ן, דנראה מה דלא כללא הוא בכל מקום. וגם י"ל דשאני שבות דמלאכה שיש לה סמך מן התורה ע"פ הברייתא דמכילתא וס"כ שבתון שבות כמו שהאריך זה הרמב"ם פ' אמור צ"י שבתון זכרון תרועה וברמב"ם פ"א מהי שבת ה"א, עיין מגיד משנה שם וצ"ל מ"מ שם שמסרה התורה הדבר לחכמים, וע"י שו"ת חתם סופר חו"מ סי' קל"ה, ואע"ג דגם בעניניו של יו"כ נחלקו בו הראשונים לענין שאר ענינים חוץ מאכילה ושחיה ד"ה שם מדברין לגמרי אע"ג דבגמרא יומא דף ע"ד ע"א ודף ע"ו ע"א מיייתי אסמכתא מקראי וי"א שם מדאורייתא ובר"ן כתב שמסרה התורה לחכמים (וע"י רש"י יומא דף ע"ד ע"א ד"ה שבתון), מ"מ זה דוקא בענין שאר ענינים רחוקה וסיכה וכו' שחכמים אמרו שגם הם צבאלי עינוי, ואעפ"י אמרינן ביומא דף פ"ח קא סברי רבנן עבילה בזמנה מלוא ופירש"י הלכך דחיא רחילה דיו"כ וכו' עבילה בזמנה לאו מלוא דתדחה יו"כ ע"י, ולא אמרינן כיון דעיניו יו"כ הוא עשה ול"ת אף איסור דרצקן של עינוי יו"כ אינו נדחה מפני מלוא אחרת, והרי איסור חזי שיעור לריש לקיש לא נגזר דוקא ביו"כ שוכל לומר שנכנס בכלל העשה ול"ת אף שהוא דרצקן ואינו נדחה מפני מ"ע דאורייתא, שהרי היא גזירה כללית בכל האימורין שבתורה לאסור חזי שיעור, א"כ מנין לנו לומר שמ"ע דאורייתא אינה דוחה את האיסור דרצקן.

אולם עיקר סמיכתו של ה"ל שם דאף לרמב"ם מלוא אכילה שבת אינה מ"ע מפורשת בתורה שהרי לא מנאה במנין המלוא, וגם הביא מדברי הר"ן פרק כל כהני צ"ס צ"ה דמלוא אכילה שבת היא לא פחות מכדיה כמובא צ"י וש"ע או"ח סי' רל"א וא"כ הוא יותר משיעור דיו"כ. באופן שהדין העולה מדברי ה"ל הוא צ"ר ואמת בלי פקפוק דגם לריש לקיש אסור לאכול כזית פת ביו"כ שחל בשבת (וע"י צפחתי ליו"ד סו"ס ק"י שהעיר כעין זה ע"ד הירושלמי שלא חיקנו לעשות יו"כ שני ימים מספיקא דיומא משום סכנה,

והקשה הכוונה שאכתי כ"י להם לתקן לאכול חצי שיעור לרש לקים להגלל מאיסור תורה, ויש"ש מה שחירק ע"ז, והנו"כ מהדור"ק חיו"ד סי' נ"ז השיג עליו ע"ש).

עכ"פ יולא לנו מה דאכילת קדשים שהיא מ"ע מפורשת בתורה דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם והרמב"ם מנאח בזמין המנוח, ע"י סה"מ להרמב"ם מ"ע פ"ט ובחצורו הגדול פ"י מהי משה"ק ה"א, ומנחה בזמין, ע"י חת"ס חתומה סי' מ"ע וסי' ק"מ ומנ"ח מנחה קל"ד, י"ל לרש לקים דכופר ח"ש מותר מה"ת שפיר דמי לאכול בזמין קדשים צו"כ ששיעורו כמותה. והא דאמרין במנחות דף ל"ט ע"ג במשנה דשעיר החטין של יו"כ נאכל לערב לא קשיא לרש לקים יומא דאכל כל אחד מזמין אז כזית צו"כ גופי, היינו משום דאסור לבשלו צו"כ וילעברו לאכול כשהוא חי, כמו שהיו עושין צו"כ שחל בערב שבת ואין יכולין לבשלו גם במוצאי יו"כ שהוא ליל שבת, שע"ז אמרו שם במשנה והצבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה ואין נפשם קלה בזה, וצירושלמי פאה פ"ה ה"ד איתא בצבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן מקולקלת. וכתוב מנחות דף ק' ע"א ד"ה ששונאין את הצבליים כתבו: "ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלין את השעירים חיים אע"ג דמלוא קעבדי שלא יבואו לידו נותר, לפי שהרגילו עצמם כמו כן לאכלם חיים אף בכל השנים דמיתאזי כרעבתנותא" עכ"ל, ולפיכך אף לרש לקים לא כ"י נכון לתקן בכל השנים שיאכלו כולם את השעיר צו"כ ע"למו כשהוא חי אלא לאכול בערב כשהוא מבושל. אבל אם נדמן שאחד אכל כזית ממנו חי צו"כ ע"למו קיים מ"ע דאכילת קדשים ולא עבר על איסור דרבנן לרש לקים (והא דאמרין שם במנחות שצו"כ שחל בשבת החלות של לחם הפנים מתחלקות לערב, ג"כ לא קשיא לרש לקים למא לא יאכלו כל אחד כזית צו"כ, כיון שכהן גדול נוטל מנחה, דהיינו שם חלות שלמות, כדאיתא ציומא דף י"ז וצרמב"ם סופ"ד מהי תמידין ומוספין). וכן מי שמקריב קרבן בערב יו"כ וזמן אכילתו צו"כ מותר לאכול כזית לרש לקים וקעבדי מנחה.

ומעתה י"ל בצוונת החום, ישנים הנ"ל (ציומא דף י"ד) לפי שהקשה להם על פירש"י אף דאיסור חטיות ליכא כיון שגירשה, אבל הרי נשאר איסור הלום של יו"כ אכתי שייך למיגזר שמה יאכל, לכן פירשו דלדעת רש"י הכי קאמר המקשה ובהאי גוונא מי חיילא חטיות והא מיגרשא, למא נריך רבא לתרין כיון דכ"ע לא אכלי צו"כ איבו נמי לא אחי למיכל, הא כיון שגירשה, אפילו הוי כ"ע אכלי, בלומר אפילו לשיעור ריש לקיש שיש מציאות שאנשים אוכלים צו"כ פחות משיעור כותבת כדי לקיים מנחה אכילת קדשים בזמין, לא הוי שייך למיגזר שמה יאכל, בלומר שהוא יאכל כזית קדשים פחות משיעור כותבת ובאמת יעשה איסור זה כיון שהוא אונן ואיסור אכילת קדשים באחיות הוא בזמין, דהא גירש את אשתו קודם שמחה ולפיכך, לא שייך למיגזר שמה יאכל דודאי מותר לאכול, כיון שאין כאן איסור חטיות ולא איסור יו"כ כיון שפחות מכותבת. וע"ז משני בגמרא נבי דחטיות לא חיילא עלי, איעורדי מי לא מיערד, וחינו כמו שפירש"י דבקדשים צעין שמחה וגדולה דכתיב למשחה, וא"כ מחמת עירורא של לער אסור באכילת קדשים כמו אונן ממנה, ושיעור איסור זה בזמין, וא"כ שפיר שייך למיגזר לשיעור ריש לקיש שמה יאכל כזית קדשים שמוחר לו מזל איסור יו"כ אבל יעשה איסור מזה חטיות ועירורא של לער, ולכן הולך רבא לתרין כיון דכ"ע לא אכלי כ"י וחינו כ"י יוחנן דח"ש אסור מה"ת. זה פירוש הסוגיא לשיעור רש"י לפי הבנת החו"י. אבל החו"י חלקו על רש"י, ולפי דעתם עירורא של לער אינה באחיות לאסור לו אכילת קדשים, דא"כ אפילו עזבה ספינתו צום הכי נמי, וכך דרשא דלמשחה היא רק על שיאכלנו לילי ובחדל, ולפיכך פירשו החו"י דהמקשה הכי פריך מי חיילא עלי חטיות והא מיגרשא? וגמ"ל לו לרבא לתרין כיון דכ"ע לא אכלי איבו נמי לא אחי למיכל הא אפי' הוי שייך למיגזר צו"כ שמה יאכל, ואע"ג דכ"ע לא אכל, הכא לא שייך למיגזר דלאו אונן הוא כיון שנגרשה, ומשני איעורדי מי לא מיערד, לפי שלא גירשה אלא על תנאי וללורך שעה והוא מלעשר על כך,

הלכך אי הוי שייך למיגזר הוי פריך שפיר דאית לן הכא למיגזר פן יאכל כשעוסק בעבודה והוא אסור משום יו"כ. ובהי המגן אברהם סי' תר"צ הקשה על סוגיא זו אמאי לא פריך בפשוטות מ"ש דבכל יו"כ מקריב ולא חיישין שמה יאכל אע"כ צו"כ לא גזרו וא"כ מאי פריך? אלא ה"פ דחיישין שמה מתוך שיראה שיקריב אונן יסבור שמוחר לו לאכול אונן ולהכי פריך מיו"כ שמקריב אונן, ומשני דהתם בל"ה לא אחי ולא גזרין שמה יאכל אונן צום אחר דהא יראה שאסור להקריב עכ"ל. וקשה לי דכיון דהמקשה ידע דצו"כ גופי לא אחי למיכל דמ"ש לא הו"קשה לו איך מקריב בכל יו"כ, ומה שטעה הוא דסבר שראוי שאונן יאסור להקריב צו"כ דשמה יסבור שמוחר לאכול ויאכל צום אחר והוא אונן, א"כ העיקר חסר מהחירוק דמאי משני ל"י דלא אחי למיכל צו"כ לא ה"י לו לומר אלא למאי ניוחש שמה יאכל צום אחר והוא אונן, להא לא חיישין שהרי יש לו היכר שאז אסור להקריב. ולענין נראה דגזרו צ"כ אונן דלמא אגב לערי מישתלי ואכיל ואהא פריך ומ"ש מלוא דמקריב צו"כ והא התם נמי ניוחש דלמא מישתלי ואחי למיכל וה"ל תרתי אוכל צו"כ ואוכל קדשים באחיות, ומשני יו"כ אית ל"י היכרא, והכי מוכח מסוף דברי החום, ישנים הנ"ל דעיקר הגזירה הוא רק שמה ישבת מתוך לער, ולפי המסקנא דגמרא דלא חיילא עלי חטיות כיון שנגרשה רק איעורדי מיערד גזרין רק משום איסור יו"כ שמה יאכל מתוך לער שישבת איסור יו"כ, והכו לפי שיעת החו"י, אבל לשיעור רש"י דעירורא של לער הוי כמו חטיות א"כ גם לפי המסקנא דאיעורדי מיערד גזרין משום שני איסורין, איסור אכילה צו"כ ואיסור אכילת קדשים כשהוא אונן או ערוד בלערו ואינו בשמחה דהוי כמו אונן. והוא פלא שהמג"א לא הזכיר כלל את דברי החום, ישנים. וע"י צ"ש"ת חכם נבי סי' קנ"ז שלא הזכיר ג"כ את החו"י, אבל כיוון מדעתו לרוב דברי החו"י, ומה שכתב שם עוד לענין נגיעה באוכלין צו"כ פלא הוא שנעלמו ממנו לפי שעה במחמת"ה דברי שו"ת תה"ד סי' קמ"ז שהוצא דר"מ והגה"ס שצ"ע א"ה סוס"י תר"צ וגם דברי הר"ן ומגיד משנה המוצאים צ"ה א"ה סוס"י תר"ה.

והנה מה שחממו החו"י על רש"י שפירש בקדשים צעין שמחה וגדולה דכתיב למשחה, הא לא אשכחן באי דרשא על כי האי גוונא רק על און נאכלין אלא ללי ובחדל, ועוד אלא מעתה עזבה ספינתו צום הכי נמי, וכן הקשה החכם נבי הנ"ל. אבל באמת הסמ"ג מ"ה רס"ד כתב שאיסור אכילת קדשים באחיות יולא מן למשחה לגדולה, וע"י מל"מ פ"ג מהי אכל כ"י שכתב דאף דאין חטיות נוכח בשבת ויו"ט ויו"כ מ"מ לענין אכילת קדשים אסור הוא, והכרית כן מסוגיא דיומא י"ד, א"כ י"ל דזו סברת רש"י כיון דעם האיסור לקדשים באחיות הוא מהכתוב למשחה ושמחה וגדולה צעין, א"כ כשגירש אשתו על תנאי וללורך שעה והוא מלעשר במיתתה ע"ז אמרין בגמרא איעורדי מיערד ואסור באכילת קדשים כמו צו"כ ושבת, דאף דאין נוכח חטיות לדברים אחרים נוכח לענין אכילת קדשים מחמת לער, וא"כ מיושבת קושיא החו"י והכ"ל דא"כ שאר לער נמי, דהא אינו אלא דוקא לער בזה מחמת חטיות וגזירת הכתוב היא כמו צו"כ ושבת. וע"י רמב"ם ה' צטורים פ"ג ה"ו כתב וזמין שהצבורים אסורים לאונן שהרי נאמר בכן ושמחה בכל העוב מכלל שהוא חייב לאוכלן בשמחה ולא באחיות. ומה שהקשו החו"י על רש"י דלא אשכחן כך דרשא דלמשחה רק על חטיות ללי ובחדל, נראה שמקורו של רש"י הוא צירושלמי פ"ב דצבורים ה"ה דאמרין שם למשחה לשמחה לגדולה. גם י"ל שזה עמם של החום, בזכות דף כ"ז ע"א ד"ה ואחי שכתבו דבתרומה לא שייך למשחה דאינו רק בצער ולא בלחם עיי"ש, כיון דלפי הירושלמי צעין למשחה לשמחה (ואולי כוונת הירושלמי לדרוש בחילוף הכחות) ואין שמחה אלא בצער. והמל"מ פ"ג מהי אכל כ"י נסתפק אם כא דאיעורדי איעורד שאסור באכילת קדשים חס זה מדאורייתא או מדרבנן עיי"ש, אבל באמת לפי פירש"י עפ"ד הירושלמי דהוא משום למשחה דצעין שמחה וגדולה בודאי הוא מדאורייתא מדאמרין בצבורות דף כ"ד

דגורין דילמא אחי לנכדו בהן מנהג חולין ולא יקיים מ"ע דלמשחח עיי"ש (ועיי' חשו' חכם לבי סי' ס"ג). אולם בלאו הכי גם מסוגיא דיומא דף י"ד גופה נפשט ספיקו של המל"מ כיון דאמרין דאיערודי איערוד וגורין שמא יאכל א"כ בודאי הוא מדאורייתא, דאלו היו מדרבנן לא היו גורין כמו באיטיות לילה כמ"ש בפירש"י ציומא שם ד"ה גזירה שמא יאכל וצחוס' שם י"ג ע"כ ד"ה שאינו דהוא גזירה לגזירה עיי"ש.

והנה צמח שכתבתי לעיל בספרת רש"י וסמ"ג דבעין שמחא באכילה קדשים שדבריהם נובעים מהא דאמרין בירושלמי למשחח לשמחא ולגדולה, ושם טעמם של החוספות בכורות דף כ"ז שכתבו דבאכילה תרומה לא בעין דרך גדולה, דלא שייך למשחח אלא בצעה, והיינו כיון דאין שמחא אלא בצעה, יש לדון לפי מה דאמרין בחגיגה דף ח' דצבשר שוף לית צו שמחא א"כ גם למשחח ל"ש גבי, ולפ"ז קשה בהא דאמרין בגזיר דף כ"ט נענין חטאת העוף הבאה על הספק אי מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקבה מביאה קרבן ונאכל, אמרת לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה ששני איסורין עיי"ש, וברי' החוס' ציומא דף כ"ח ד"ה אין ישיבה בעזרה כחצו דהיינו טעמא דמוחר לישב ולאכול קדשים דבאכילה קדשים כתיב צו למשחח לגדולה כדרך שהמלכים אולקין והיינו מיושב עכ"ל, וא"כ גם באשם תלוי יש צו שני איסורין איסור חולין בעזרה ואיסור דאין ישיבה בעזרה, דהא חייב לקיים מצוה למשחח שהוא מדאורייתא (כמ"ש לעיל בשם החכם לבי סי' ס"ג) ולאכול את הקרבן מיושב, משא"כ חטאת העוף אין צו איסור זה שהרי הוא אוכלו בעזרה בעמידה כיון דל"ש למשחח גבי שוף כנ"ל. ולא מציעא לשיטת רש"י דאיסור ישיבה בעזרה הוא מדאורייתא כמו שפירש ציומא דף כ"ח ודף ס"ט דילפון לה מקרא דכתיב לעמוד ולשרת העומדים לפני ה' או מהלכה למשה מסיני כמו שפירש בסנהדרין דף ק"א, אלא אפילו לשיטת החוס' בצדדים דף ע"ז ע"א סוף ד"ה מיושב ת"ח דהוא רק איסור דרבנן עיי"ש, אכתי קשה לפי מאי דמוסיק בגזיר שם מתקוף לה רב אחא ברי' דרב. איקא דילמא משום תרין איסורין מדרבנן עיי"ש אין שום חומרא יותר בחטאת העוף מן אשם תלוי דהא גם באשם תלוי יש שני איסורין דרבנן: חולין בעזרה ואיסור ישיבה בעזרה.

אולם י"ל דבאמת בחטאת העוף הבאה על הספק יש שני איסורין מלבד איסור חולין בעזרה, דאיסור נבילה של המליקה כולל בעלמא שני איסורין איסור אכילה נבילה ואיסור דמכנים עומאח למקדש, ואע"ג דבעירובין דף ק"ד איכא פלוגתא במכנים שרן למקדש ואיכא למאן דאמר פטור מפני שאין לו טהרה במקור אבל בנבילה כ"ע מודו דחייב כמ"ש החוס' בסוטה דף כ' ע"כ ד"ה לא עמא מת, דהתם מיידי במכנים שרן שלא נגע צו ושרן לא מעמא במשא ולהכי נקיט שרן ולא נבילה דאם נעמא המכנים חיפוק ל"י משום גופו שהי' נכנס עמא שרן במקדש עכ"ל, והרמב"ם ה' ביאת מקדש פ"ג הט"ז כתב המכנים שרן וכיוצא צו במקדש הרי זה חייב כרת שהרי עימא מקדש ה' עכ"ל ובמלות שרן וכיוצא צו כלל הרמב"ם נבילה ושרא אצות העומאח (והגאון בעל ס' שם משמאלל בחדושי' לש"ס ריש מס' חולין כתב דאיתא בגמרא המכנים נבילה לעזרה לוקח יע"ש שחירן צוה קושים החוס' על הלכות א"י לענין שחיטת נשים ואגב שטפי' כתב כן כי בגמרא לא נמלא זה רק בחוס' סוטה ורמב"ם כנ"ל. ועיי' חדושי' הרי"מ ריש חולין וליד סי' א', ופלא שגם הוא לא הזכיר דברי החוס' סוטה). והשאלה אף אי ניומא דבאשם תלוי יש שני איסורין איסור חולין בעזרה ואיסור ישיבה בעזרה אכתי חטאת העוף שצאה על הספק חמורה יותר שיש בה שלשה איסורין: חולין בעזרה ואכילה נבלה ומעמא מקדש, והלכך אינה נאכלת דלא דמיא לאשם תלוי ולא ילפין מינה אף לשיטת החוס' יומא הג"ל דבאכילה קדשים דכתיב למשחח לר"ך להיות בשיבה ואין צו איסור ישיבה בעזרה (ואע"פ שצלת העוף אינה מעמאח במגע ומשא מ"מ בשעת אכילה בעזרה נעמא בעומאח צה"כ והוי מעמא מקדש). והא דנקט התנא דצרייתא אם אמרת בזכר (דהיינו אשם תלוי) שכן איסור אחד

תאמר בנקבה (דהיינו חטאת העוף בספק) ששני איסורין מילתא דפסיקא נקט אף אי ניומא כשיטת ר"י צ"ר אצרכס בחוס' יומא שם דאכילה לר"ך עבודה היא שהיא מכפרת מותר בשיבה ולא משום דכתיב למשחח וא"כ זה שייך אף בחטאת העוף צבשר כמו בקרבן צהמה של אשם תלוי, ואפשר דתנא דצרייתא גופו מספקא ל"י בשני חירוזי החוס' בטעם היתר הישיבה באכילה קדשים, עכ"פ אין סתירה לשיטת החוס' בחירוזם האחרון ציומא (דהיתר הישיבה באכילה הוא מטעם דכתיב למשחח) מלך ההלכה הרווחת דחטאת העוף הבאה על הספק אינה נאכלת.

ובלאו הכי הך צרייתא של ר' יוסי וצ"ר יבדוק היא דלא כהלכתא לדעת הרמב"ם ה' שגגות פ"א ה"ב כמו שצבאר לקמן. וגם לשון הצרייתא בעלמא קשה ממנה פנים, והחוספות נדחקו בזה, ועיי' נו"צ מהדו"ת חו"ד סי' קל"ג שכתב שהצנת דברי הגמרא היא קשה מאוד מלבד הדוחק שדבריו החוס' ומפני ע"ס אין לעמוד על חוכן כוונתם, יע"ש צנו"צ שלחך דרך לעלמו בפירוש הגמרא שלא כשיטת רש"י ותוספות. ואני מחפלה שלא נזקק צנו"צ לציבור דברי רב אחא ברי' דרב איקא שקשים להבין כמו שהקשו החוס' שם שכתבו וי"ע אם הביקש דרשה גמורה היכי תאמר לא אם אמרת בזכר שכן איסור אחד תאמר בנקבה שכן שני איסורים דרבנן ה' אין משיבים על הביקש, וי"ל דודאי הביקש דרשה גמורה לענין שיש תקנה לספק וילדת צמח שמביאה חטאת העוף אבל מה שאמר התנא שאינו נאכל חומרא דרבנן היא ומה"ט הוא נאכל דאין שחיטה לעוף וחולין בעזרה לאו דאורייתא ורבנן החמירו עכ"ל החוס'. ולא זכיתי להבין דבריהם למה הולכו להקשות קושיות דוקא אליה דרב אחא דאמר שני איסורין מדרבנן הלא בגוף הצרייתא קשה זה גם אם נפרש שני איסורין דאורייתא ה' אין משיבים על הביקש ואין היקש למחלה וא"כ נאמר מה זכר מביא קרבן ונאכל אף נקבה מביאה קרבן ונאכל, ועוד תמוה לי דלרב אחא למה הולכו להקשות מהא דאין משיבין על הביקש הלא בפשיטות ה' להם להקשות על החשובה שבצרייתא לא אם אמרת וכו' מה זו חשובה על הביקש כיון דהיקש הוא דרשה גמורה דאורייתא והחשובה לדעת רב אחא הוא לענין דרבנן. ובאמת מלאתי בפירוש הרא"ש למס' נזיר שהקשה צה"ל על הא דרב אחא דמייחזי בשני איסורין דרבנן ע"ז כתב הרא"ש: תימא דלכאורה משמע דדרשה גמורה היא דהיקשא קא דריש וכן קו"ל בבבלי תלמודא דחטאת העוף צאה על ספק אפילו למאן דאית ל"י ששחיטה לעוף מה"ט, והיכי פריך מאיסור דרבנן, וי"ל דדרשה גמורה היא דחטאת העוף צאה על הספק והא דאין נאכל היינו מדרבנן עכ"ל הרא"ש. וגם החירוז של החוס' והרא"ש אינו מתיישב בלשון הצרייתא בתחלתה מגין לחטאת העוף הבאה על הספק שאינה נאכלת, א"כ עיקר הלמוד שאינה נאכלת הוא מקרא מדאורייתא ואיך נאמר שלמוד הביקש הוא שמביאה קרבן על הספק ומה שאינו נאכל הוא מדרבנן. ובפ"י הרא"ש לתחלת לשון הצרייתא כתב וי"ל וק"ה קשה דמשמע דפשיטא ל"י דצאה על הספק דמייחזי קרא דאינה נאכלת, ור"ך לומר דסיפא דמילתא נקט וכולה אחיא מהך קרא עכ"ל, וזה תימא דאדרבה מהך קרא הא ילפינן היקשא נקבה לזכר שמביאה קרבן ופריך בצרייתא א"כ יולף הביקש לגמרי שנאכל הקרבן ג"כ, ומשיב ע"ז פירכא על הביקש אמרת לא וכו', ולסלקא דעתך הוי גם הפירכא דאורייתא, אבל זה מסבירא ולא יליף מקרא ולרב אחא זה מדרבנן אבל מדאורייתא צאמת אמרין דנאכל מחמת הביקש רק רבנן החמירו, וא"כ אין אומרת הצרייתא ומגין שאינה נאכלת. וראיתי גם בית הבחירה להמאירי על מס' נזיר שם שגירסתו בצרייתא היא ומגין לחטאת העוף שצאה על הספק תלמוד לומר וכו' ולא גרים כלל מלות שאינה נאכלת, וזו גירסתא נכונה.

ונראה שמחמת כל החמיות הג"ל הנופלות בצרייתא דר' יוסי צ"ר יבדוק בגזיר דף כ"ט (מה שהקשו החוספות והרא"ש ומה שהוספתי אני בענייני למעלה) דהה' הרמב"ם צרייתא זו מהלכה וסובר שדברי הצרייתא הם רק בדרך אסמכתא בעלמא, ולפיכך כתב בפ"א מה' שגגות ה"ב, יראה לי שאלו החיובים קרבן מספק אינן

תרומה משום דאין ראויין לאדם, ואי עמאה נמי מותרת לבעמה
 "ואיני ראוייה לראיה לאדם הוה לי לאשמעין. וצמחתי" לא הזכיר ד'
 הר"ן דאסור ניהו תרומה עמאה לבעמה. חונם גם לדעת החוס'
 (ור"ה ור"ן דפרק מפנין) לא קשיא מידי תמיכה החיוני"ט דלהכי
 לא מלינו דרשאי להאכיל תרומה עמאה לבעמה משום דמותרת
 בשריפה דוקא. אבל דעת הר"ן בפרק אלו עוצרין קשה להבין איך
 נימא על תרומה עמאה דכוי ראוי לאדם. ועיין מל"מ פ"ו מה'
 תרומות ה"א שביצא בשם החוס' הם יאכלו הם אוכלים ואין הבעמה
 אוכלת, יכול לא תאכל בברשנים ח"ל נפש, וכחצ ע"ז נראה מכאן
 דלא הותר לבעמה אלא דבר שיעקרו מאכל בהמה אבל דבר שיעקרו
 מאכל אדם לא הותר לבעמה, וכ"כ הר"ש בפרק בתרא דתרומות
 מ"ט וכ"כ הרע"ב שם עכ"ל המל"מ. ותמיכהני שלא הזכיר דברי החוס'
 יצמות ס"ו וצ"מ ז'. ועל דברי החוס' קשה לי מאוד הא תרומת
 כרשנין היא רק מדברין וצירושלמי פ"ד דחלה ה"ד אימתי גזרו על
 הכרשנין ומסיק שם צימי רעבון שבי צימי דוד, וכ"כ הרמב"ם פ"ב
 תרומות ה"ב ופ"י רדב"ז שם, וא"כ איך דרש לה החוס' ממקרא של
 חורב. וצ"ע ל"ל שהדרשא היא רק אסמכתא, וכן נראה מדברי הר"ש
 פ"א דתרומות מ"ט שהאריך שם צענין הגאה של כילוי בתרומה והביא
 שם דברי החוס' הג"ל ומסיק דהגאה של כילוי רק מדברין, וצ"ע
 נריך לפי' לדחות ראיותיו של ה"ר משה צ"ר אברהם מן החוס'
 הג"ל ולומר דהוא רק אסמכתא עיי"ש היעז ותבין. וכן נראה דסברת
 הר"ן פ' אלו עוצרין ותוב' יצמות ס"ו וצ"מ ז'. מקורה מדברי
 הירושלמי פ"ב דציתריס ה"א שהבאתי למענה וח"ל הירושלמי רבי
 בא צ"ר יוחנן נך נתתו למשחה למשחה ולגדולה למשחה לסיכה
 למשחה להדלקה. ור' יוחנן קאי שם על דברי המשנה שהתרומה
 וציתריס הם נכסי כהן. א"כ משמע מדברי ר' יוחנן שצירושלמי
 דדוקא לאלה הדברים שסמכס לדרשה למשחה הם נכסי כהן, אבל
 לא נאכילת בהמתו. ור' יוחנן דורש לשמחה (בחינוך אחריות כג"ל)
 וביינו אכילה כהא דאמרין במו"ק דף ע' ע"א אין שמחה בלא
 אכילה ושתיה ועוד למשחה לסיכה מלשון משיחה ועוד למשחה
 להדלקה מלשון משחת שמן, עיי' פ"מ, אבל לאכילת בהמתו אין לו
 רשות וזכות. וגם תרומה עמאה כיון דרשין בשבת דף כ"ה ושאר
 דוכתי נתייך לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות עהורה ועמאה
 גם היא נכסי כהן בכל מידי דחזי לו שמן להדליק ותצואה להסיק
 תחת תצילתו שהנאות אלו במקום אכילה כן. וזו כוונת הר"ן באלו
 עוצרין שכל זמן שהיא ראוי לאדם באכילה או בהנחת גופו אם היא
 עמאה אינו רשאי ליתנה לכלבים דאינו צלל למשחה כדברי הירושלמי
 הג"ל. ומדברי הירושלמי אלו מצוה דגם בתרומה וציתריס שייך
 למשחה דלא כחוספות כבורות דף כ"ז ד"ה ואחי שרק בצצר ולא
 בלחם שייך למשחה, וגם דברי החוס' תמוהים מגמ' סוטה דף ע"ו
 דגם צמחות שהם לחם שייך למשחה וצ"ע. ואין להאריך יותר.

משולם ראטה

סימן טז

צענין אפר של איסורי הגאה.

הגיע לידי עכשיו ספרו של הגאון המפורסם ר' חיים
 סולוביצקי ז"ל מצריסק "חידושי ר"ח הלוי על הרמב"ם", וראיתי
 בהלכות חמץ ומלה פ"ה ה"ג על מ"ש הרמב"ם שם דקנה חמץ בפסח
 לוקח מפני שעשה מעשה, ותמוה עליו האחרונים דפסחים דף ל"ה
 מצוה להדיח דלאו דלא יראה ולא ימלא הוי לאו הניתק לעשה דתשבייתו
 ואינו לוקח. וכחצ הוא ליישב דברי הרמב"ם: אחר שהקדים קושית
 הגרע"א על העור שכתב לרצון דסברי השבתו בכל דבר אפרו
 אסור כדין כל הנקבין, והא החוספות בסוף תמורה כתבו העם
 משום דנשפין איבא מלוא בשריפתו וע"כ הוי נעשה מלואו ואפרו
 מותר משא"כ נקבין דליבא שום מלוא בקבורתו ורק משום תקלה
 ולא הוי נעשה מלואו, וא"כ צמחץ דגם אם השבתו בכל דבר הלא
 איבא מלוא דתשבייתו א"כ לכ"ע אפרו מותר. והעלה הוא ציישוב

מציאין קרבן שמה יכניסו חולין לעזרה ואם תאמר והלא חטאת
 העוף צחה על הספק ואינה נחכנת, מפני שהמציא אותה מחוסר
 כפורים ואסור לחכו בקדשים עד שיצא כפרתו, אבל מי שאינו
 מחוסר כפורים אינו מציא קרבן מספק. ועיי' כס"מ פ"ד מה'
 פסולי המוקדשין ה"י שפירש כן בדעת הרמב"ם בשם מלחמי כחצ, וכן
 ובמחכתי"ה אישחמטותי' למן לפי שעה שהרמב"ם צעמו כחצ כן
 בהדיא בה' שגגות הג"ל, ועיי' לח"מ שם. אמנם חידושי על הרמב"ם
 הקשיתי שהוא סותר צעמו כחצ פ"ג מה' מחוסרי כפרה ה"ז
 "העומטוס והאגדונונים נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה
 מחטמאין בדם כנשים ובלבן כחנשים ועומאחן בספק, לפיכך אם
 היה אחד מהן בעל שלוש ראיות או זכר שראתה דם שלשה ימים
 זה אח"כ מציאין קרבן ואינו נאכל". וברי אמרין צימות דף ע"ב
 ע"א דטומטוס אסור לאכול בקדשים לפי שהוא ספק ערל, וכן פסק
 הרמב"ם פ"ו מה' מעשה הקרבנות ה"ט, וא"כ כיון שהקרבן אינו
 מתקנו לאכול בקדשים משום דנלאו הכי אין העומטוס אוכל בקדשים
 לעולם, לפי' אינו מציא קרבן על הספק כמ"ש הרמב"ם בה' שגגות
 הג"ל, וקשה למה כתב הרמב"ם בה' מחוסרי כפרה שמוציא קרבן
 ואינו נאכל. והיא קושית עומה ובהידושי הארכתי הרבה ביישוב
 קושית זו ואכ"מ.

ועיי' דברי הירושלמי וציתריס הג"ל בדרשה למשחה יש
 ליישב דברי הר"ן פסחים דף מ"ו צמחה דכילד מפרשין חלה
 בעומאה ציו"ט שכתב, ולהאכילה לכלבים אי אפשר דתרומה שהיא
 אוכל אדם אין מאכילין אותה לבעמה כל זמן שהיא ראוייה לאדם,
 ומכרש"ל בנחמת שלמה שם, אחר שהביא פירש"י דדוקא בחול שרי
 להאכילה לכלבים אבל ציו"ט הרי זה ציעורו ושריפתו ואין שורפין
 קדשים ציו"ט, הביא דעת הר"ן דגם בחול אסור מאכל הראוי לאדם
 בתרומה ליתן לכלבים, והמכרש"א שם כתב שיש לכוון גם דעת
 הר"ן כפירש"י כיון שהוא ראוי לאדם נתינתו לכלבים הוי כמו
 שריפתו וציעורו ציו"ט שאסור עיי"ש, אבל בלחמה לשון הר"ן מורה
 בהדיא בדעת המכרש"ל ואי אפשר לפרשו כדעת מהרש"א, ועוד
 תמוהני על המכרש"א שהרי החוספות צביה דף כ"ז ע"ב חולקים על
 פירש"י בסברתו דרחמנא אחשבה למלאכה, ופירשו דלכך אין נותנה
 לכלבים משום דמנות קדשים ותרומה שנטמאו דוקא בשריפה ולא
 בקבורה או להאכיל לכלבים, וכ"כ החוס' שבת דף כ"ה ע"א ד"ה כך,
 וכו' בשבת קכ"ו ע"ב ר"פ מפנין צמחה פירש"י ג"כ כשיעורו צביה
 ובפסחים לחלק בין חול ליו"ט, וכר"ה בעל המחור שם חולק עליו
 ממש כדברי החוס' הג"ל, וגם הר"ן שם ר"פ מפנין כתב ממש בלשון
 הר"ה והחוס'. רק כזה יש סתירה בדברי הר"ן דבפרק מפנין כתב
 דתרומה עמאה אינה ראוייה לבעמה כהן משום דמלואה בשריפה
 דוקא ככל עומאה דקודש אבל תרומה עהורה חזיא לבעמה כהן לפי
 טעם זה, ובפרק אלו עוצרין כתב דתרומה שהיא אוכל אדם אין
 מאכילין אותה לבעמה, ולפי טעם זה גם בתרומה עהורה אסור ליתן
 לבעמתו ואדרבה שייך בה טפי העם דראוי לאדם. והנה סברת
 הר"ן בפרק אלו עוצרין מצוהרת גם בתוס' יצמות דף ס"ו ע"ב ד"ה
 כרשני תרומה וצ"מ דף ז' ע"א ד"ה והדשות דרק כרשנין שיעקרו
 למאכל בהמה מותר להאכיל לבעמתו אבל לא חטין משום הפסד
 תרומה, וכ"כ הר"ש במס' תרומות קי"א ריש משנה ט' ד"ה כרשני
 תרומה, ממש בלשון החוס' יצמות דף ס"ו. ואע"פ שגם החוס'
 סוצרים כדעת הר"ן דמאכל הראוי לאדם אסור להאכיל לבעמתו
 בתרומה, מ"מ הולכו צביה דף כ"ז לפרש ולתן למה אין נותנין
 תרומה עמאה לכלבים משום דמלואה דוקא בשריפה ולא פירשו משום
 הפסד תרומה כמו שפירש הר"ן באלו עוצרין דהא בתרומה עמאה
 אינה ראוי לאדם וכו' כמו כרשנין דמותר להאכיל לבעמתו. ולפי' ז'
 חמוכים בלחמה דברי הר"ן באלו עוצרין שכתב בתרומה עמאה דאין
 מאכילין אותה לבעמה כ"ז שהיא ראוי לאדם, הרי תרומה עמאה
 אסורה לכהן באכילה ואיך נאמר שהיא ראוי לאדם. ועיי' תוי"ט
 פסחים פ"ג מה' שכתב ומיכו צענין אכילה לכלבים תמכהני דלא
 אישחמטע תנא בש"ס דוכתא דרשאי להאכיל לבעמה אלא כרשני